

מראי מקומות - סוכה

ג.

ג. וגזירה שמא יאמרו, לקידוש ידים ורגלים מלאן פרש"י, דיאמרו דקדושים הם, וממילא כיון שרואים שינסכו בהם, יאמרו דאין לינה פוסלת בנסכים. והריטב"א פי' דהחשש הוא שמא יאמרו דיכול לקדש ידים ורגלים במים שהי' בהם לינה. וע' בערוך לנר שהאריך להק' על רש"י והריטב"א, איך שייך לטעות כ"כ הרבה טעויות, דיאמרו דלקדוש מלאום, ולדעת שיקדשו מלאום, ושאיין לינה פוסלת במי קידוש, וג"כ אינה פוסלת בנסכים (לרש"י). וע"ש מש"כ לבאר הגמ', דסוברים שהם הם המים שמלאו בשביל הכה"ג ביוה"כ, ואחרי אשר קדשו בכלי לא רצו לשפכם כיון שראוים הם לעבודת ניסוך, ע"ש עוד בהסברו.

ד. ואמאי, ליעביר במסנת

רש"י במתני' ביאר הא דאין מנסכין במים מגולין משום דפסולין לגבי מזבח משום דחיישינן שמא הארס מעורב בהם ואין בהם שיעור [וכ' בהערות להגרי"ש דמוכרח מכאן דס"ל לרש"י שיש איזה שיעור למטה לניסוך המים, אפי' אי אמרי' דאין שיעור למים (וא"ש למה שהבאנו מהקד' אורה לעיל בדעת רש"י)]. והק' הגרי"ש, הא אי' טעם אחר בירושלמי, דכתיב ממשקה ישראל, דכיון דאסור לשתותם מחמת סכנה, א"כ פסולים למזבח מטעם זה, ולמה כ' רש"י טעם אחר. ותי' דאם הי' ס"ל להבבלי כן, לא הי' מק' ליעביר במסנת, דכבר נדחו מלהיות כשרים, ושוב אינם יכולים להתכשר (עכ"פ למ"ד דאף מה שבידו להכשיר שייך דיהוי), וע"כ הבבלי ס"ל דאין בזה חסרון של ממשקה ישראל (ועדיין יש להעיר, דלפ"ז יוצא דלצד זה של הגמ' דמהני לסנן, היו משתמשים בהמים אפי' אם הי' בה ארס. וא"כ עכצ"ל דהוסיפו עוד מים, דהא כבר חסר איזה שיעור מים ע"י הארס. וא"כ, למה צריך לסנן כלל, שיוסיפו הרבה מים כשיעור שהי' שייך שהי' בו ארס, ואולי אי"ז ק', דהיו רוצים שיהי' עכ"פ רוב מים מהשילוח, ואם לא היו מסננים, יהיו צריכים לחוש שיש כאן הרבה ארס, ויהיו צריכים להוסיף הרבה, וצ"ע). ומה שבאמת אין כאן פסול של ממשקה ישראל, ביאר ע"פ מש"כ הרמב"ם דהפסול של ממשקה ישראל הוא משום מצוה הבאה בעבירה, דהוי תועבה למקום, אבל גלוי, שכל איסורו משום סכנה, מי יימר דהוא בכלל האי דינא, שהרי אין כאן עבירה בעצם.

ה. ליעביר במסנת

ק', הא שבת הוא, ואיך יעביר במסנת, הרי יש כאן איסור בורה. ע' חזו"א (ק, כג) דכ' דאפשר דס"ל דכיון דגילוי הוא רק חומרא שלא לשתותו [ומה דאין מנסכין בו, אפשר שהוא רק משום הקריבהו נא וכו', וגם בהה"א ידע זה, אלא דהי' ס"ל דמ"מ לאחר שמסננים אין שייך הקריבהו נא], א"כ אין כאן איסור בורה. (ולכאור' יש להעיר, דזה שייך רק לפי הירושלמי הנ"ל, דטעם הפסול הוא משום ממשקה ישראל, י"ל דחומרא הוא כלפי גילוי, אבל אם הפסול כמש"כ רש"י על המשנה, משום שחסר בשיעור המים, א"כ לכאור' אין שייך לומר כן, והדרה קו' לדוכתי, למה אין כאן בורה וצ"ע, וע' בהערות להגרי"ש, דביאר דכאן אינו רוצה לברר הפסולת מן האוכל, אלא לברר לעצמו שאין כאן ארס, ואם נמצא שם ארס, באמת לא ישתמש לא ביין ולא בארס, וזה לאו שם בורה עליה).

א. ואי מיייתי במקודשת אפסלו להו בלינה

הריטב"א הביא בשם הראב"ד, דמה דאפסלו בלינה הוא משום דאינם ראויים ליקרב בלילה. אך הביא מהגמ' תענית (ב) דאי' ונסכיהם בלילה, ומשמע דראויים ליקרב בלילה, ולכן פי' דכיון דאין נוהגין להביא הנסכים בלילה נמצא דנפסלו בלינה. ואע"פ שאמרו בתמורה (ד) שלא אמרו נסכים בלילה אלא בנסכים הבאים מעצמן שלא עם הזבח, וניסוך המים קרב עם הזבח, ל"ק, דניסוך המים לא חשוב בא עם הזבח, שחובת היום היא, ולא חובת הזבח כלל, שהזבח של תמיד בנסכים של יין הוא נכשה, כמו בשאר ימים, אלא שיש חובת היום ג"כ לעשות ניסוך המים. ומה שהביא הריטב"א ראי' מההיא דתענית, גם תוס' שם פי' הגמ' כן, דניסוך המים מאורתא היינו דניסוך המים ממש כשר בלילה, אבל רש"י שם לא פי' כן, אלא פי' דעל הכנות ניסוך המים קאי. ולפ"ז י"ל דבאמת ניסוך המים פסול בלילה, וכמש"כ הראב"ד, ואולי משום דס"ל דדין הוא מדיני הזבח.

וע"ע בתוס' שכ' לגבי ניסוך המים, דלילה אינו נחשב מחוסר זמן, וכבר הק' המקדש דוד (ד, ז), דאיך שייך לומר מחוסר זמן של לילה בניסוך המים, הרי כשר הוא בלילה. וכ' הקהלות יעקב (מנחות ח) דע"כ ס"ל לתוס' דניסוך המים פסול בלילה, דנסכי תמיד הם. וע"ע בקה"י שהק', בשלמא לפי השיטות דס"ל דניסוך המים הוא מדיני התמיד, א"כ שפיר אמרי' לעיל שיש דין שיהיו ניסוך המים והיין כלין בבת אחת, כלומר שיעשו ב' הנסכים בהדי הדדי. אבל אם ב' מצוות נפרדות הם, א"כ לכאור' יש כאן איסור של עשיית מצוות חבילות חבילות, ולשי' הרמב"ם זהו אפי' בב' כהנים [והרמב"ם הוא מהסוברים דניסוך המים כשר בלילה, וכמש"כ הבנין ציון (סי' מג), ע"ש שהאריך בחקירה זון], וא"כ איך עשו כן, והניח בצ"ע.

ב. כלי שרת מקדשין שלא מדעת

הק' המקדש דוד (ח"ב, סוף סי' ל"ה, הובא בקהלות יעקב, מעילה סי' ה'), הא אי' במעילה (ג) דמים שבכלי לא נהנין ולא מועלין, וא"כ על כרחך אין בהמים שום קדושה, אפי' קדושת דמים, דאם יש בהם קדושת דמים, שפיר נפסלו בלינה, אע"כ דהמים חולין גמורים הם בהכד. וא"כ, היכי אמרי' בהו כלי שרת מקדשין אפי' שלא מדעת, הלא בחולין לא אמרי' דכלי שרת מקדשתן, וכמש"כ תוס' במנחות (עט) דאפי' ת"ל דכל"ש מקדש שלא מדעת, הנ"מ בקודש, אבל בחולין לא מקדש, וא"כ ה"נ אפי' אייתי במקודשת לא ליקדשו, וצ"ע. ותי' הקה"י, דלכאור' אין מוכרח לומר כהמק"ד דאם אין מועלין אין בהם שום קדושה, דהא כ' הקצות (סי' ר) דענין מעילה ליתא אלא בקדשי בני ישראל, דהיינו מה שישאל מקדש, אבל אם הקדש קונה דבר ע"י קנין חצר של הקדש, אז הדבר נעשה לממון הקדש, אבל מ"מ אין שייך בו מעילה, שהרי לא הי' בו קדושת פה של ישראל. וא"כ, כאן דמי השילוח הם הפקה, והכלים נחשבים לחצר של בעל הכלים, א"כ כששואב המים מהשילוח הם נקנים להקדש, וא"כ שפיר נתקדש שלא מדעת ע"י כלי שרת, כיון שאינם חולין אלא של הקדש.

מראי מקומות - סוכה

ג.

החליל

ו. שמחת בית השואבה

רש"י פי' דטעם השמחה הוא בשביל ניסוך המים, כדכתיב ושאתם מים בששון. אבל מדברי הרמב"ם (לולב ח, יב) לא משמע כן, דכ' "אע"פ שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנא' ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, וכו'", ובהמשך הביא הרמב"ם כל דברי פרקין לבאר השמחה שהי' במקדש. ודייק הגרי"ז (סוף ספרו על סוכה) מזה, דס"ל להרמב"ם דאין השמחה משום ניסוך המים כלל. ומה דנקרא בית השואבה, כ' העמק ברכה (שמחת בית השואבה א') שהוא משום דהיו ממשיכין בשמחה עד הבוקר, והיו מסמיכין אותה עם מילוי וניסוך המים (ולכאן דוחק הוא, ואולי י"ל דס"ל להרמב"ם כמש"כ תוס' בשם הירושלמי, דנקרא בית השואבה כיון דהיו שואבים משם רוח הקודש, וידוע מש"כ הגר"א דרוב פעמים הרמב"ם אזיל כפי הירושלמי). וביאר העמק ברכה דין שמחה זו לפי הרמב"ם, דכיון דכתיב ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים, ודרשי' מזה דלולב ניטל במקדש כל ז', פי' הרמב"ם דדין זה דצריך ליטול לולב שבעת ימים הוא דצריך לשמוח בהלולב ז' ימים, ולא סגי בהא דנוטל הלולב לחוד ז' ימים, דמצוה הוא לשמוח בלולב לפני ה'. ולפ"ז, מה שעשו שמחה זו ז' ימים אי"ז מן התורה, דמה"ת רק צריך לשמוח בלולבו, וע"ז תקנו חז"ל כל מיני שמחה שישמחו במקדש בז' ימים אלו (וצ"ב מה"ת באיזה צורה צריך לשמוח. ואגב, מלשון הגרי"ז לא משמע דס"ל דשייך לד' מינים, וממילא הוי דאורייתא, אלא משמע דס"ל דדין זה נלמד מקרא דשמחתם, וצ"ע מאין לו דרשה זו, וכן הק' העמק ברכה).

ובביאור הגרי"פ לרס"ג (ג, מלואים ח, הובא בהערות להגרי"ש) כ' להיפך מדברי העמ"ב, דנח' בירו' אם אמרי' דושמחתם קאי על לולב, או על שמחת בשר שלמים. ולמ"ד שמחת שלמים, אין הכוונה לשלמים דוקא, אלא לכל ריבוי שמחה, וא' מהדברים הוא שלמים, אבל המצוה היא לרבות בשמחה. ואדרבה, הרמב"ם פסק כהאי מ"ה, דצריך להרבות בשמחה בכלל, דהא למ"ד דושמחתם קאי אלולב, צריך ליטול הלולב בשמחה, והיינו ע"י נענועים כמבואר שם, ומבואר במכלתין בכמה פעמים דמדאגבי' נפק בי', וא"כ ע"כ ס"ל דלא קאי אלולב, אע"כ דקאי למ"ד שלמים, וא"כ שפיר יש מקור לדברי הרמב"ם מהירושלמי.

ז. שאינו דוחה לא את השבת ולא את יו"ט

הק' תוס', למה צריך דחיי', הא אין שבות במקדש, ותני' דמשום שמחה יתירה הוא, ולכאן' כוונתו דכיון דאינו צורך קרבן, לא התיירו אף במקדש. וע' תוס' בעמוד ב', דג"כ הק' דאין שבות במקדש, ותני' דכיון שהיו כ"כ כלי שיה, ע"כ שהיו צריכין לתקנם תדיה, וא"כ גזרו בהו. וק', דהא לכאן' דברי תוס' סתרי אהדדי. ואפשר לומר דבעמוד א' הק' תוס' על עצם הדין דאינו דוחה, הא למה צריך דחיי', הא אין שבות במקדש, וע"ז תני' דלשמחה יתירה לא אמרי' אין שבות במקדש. אבל בעמוד ב', הביאו מהא דהיו כמה תקיעות שדחו את השבת, ומ"ש כאן שלא דוחה, וע"כ צריכין ג"כ להא, וכע"ז ראייתי בספר יד דוד כאן שכי' ליישב כאן ב' דברי התוס', דשני התירוצים צריכי' אהדדי, דכיון דהוא רק משום שמחה, וגם יש כמה וכמה כלי שיה, גזרו (אגב, שמעתי ממור"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א להעיה, שיש להביא ראי' מדברי תוס' כאן דגם בעזרת נשים שייך הכלל דאין שבות במקדש, כיון דכל הדחיות היו שם, ומ"מ הק' תוס' מאין שבות במקדש).